

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne: **Z.Č.**, R.B., občan S., zastúpenej advokátom JUDr. P.V.B. proti žalovanému: **F., s.r.o., O.T.**, IČO: X., zastúpeného advokátkou JUDr. M.B.P., **o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke a zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva**, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 8. apríla 2009, č. k. 16Cob/41/2009-104, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 8. apríla 2009, č. k. 16Cob/41/2009-104 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e:

Okresný súd Trenčín rozsudkom z 20. októbra 2008, č. k. 40Cb/257/2007-79 žalobu zamietol a žalovanému náhradu trov konania nepriznal.

Prvostupňový súd po vykonanom dokazovaní dospel k názoru, že žaloba nebola podaná dôvodne. Žalobkyňa sa domáhala, aby súd určil, že Zmluva o úvere, uzavretá medzi žalobkyňou a žalovaným 18.10.2006, na základe ktorej poskytol žalovaný žalobkyni sumu 250 000 Sk, je neplatná, že Zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva, uzavretá medzi žalobkyňou a žalovaným 18.10.2006, na základe ktorej žalobkyňa predviedla na žalovaného vlastnícke právo k bytu č. 305, nachádzajúcom sa na 3. poschodí bytového domu súp. č. 10194, vchod č. 61a, spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach, spoločných zariadeniach a pozemku uvedeného bytového domu vo výške 2341/561124-tin, pričom všetky tieto

nehnutelnosti sa nachádzajú v kat. úz. V. a sú zapísané na LV č. X., vedeného Správou katastra hlavné mesto SR Bratislava, je neplatná.

Podľa § 80 písm. c/ O.s.p. návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Podľa názoru prvostupňového súdu, naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou s daným určovacím petitom dosiahne odstránenie spornosti žalobkyninho práva alebo neistoty v jej právnom vzťahu. V prípade, ak podaná žaloba neodstraňuje spornosť práva a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť nasledovať iné konanie, nemá žalobkyňa na požadovanom určení naliehavý právny záujem podľa § 80 písm. c/ O.s.p. Naliehavý právny záujem na určení neplatnosti oboch uzavretých zmlúv účastníkmi konania dňa 18.10.2006 ako predmetu sporu je podľa § 80 písm. c/ O.s.p. daný odstránením právnej neistoty vo vzťahoch medzi účastníkmi konania, na strane žalobkyne najmä vo vyriešení otázky, či v dôsledku tejto neplatnosti je alebo nie je vlastníčkou nehnuteľností, ktoré sa stali predmetom zabezpečenia pohľadávky vzniknutej žalovanému proti žalobkyňi. Za daného zisteného skutkového stavu, kedy bolo nesporne zistené, že žalovaný nie je vlastníkom nehnuteľností, ktorých vlastníčkou pred žalovaným bola žalobkyňa, nie je možné podľa § 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z. z. dosiahnuť pôvodný stav zápisu vlastníctva v katastri nehnuteľností. Vlastníkom nehnuteľností je iná fyzická osoba odlišná od osoby žalovaného, ktorá sa stala vlastníkom nehnuteľností na základe kúpnej zmluvy vkladom do katastra nehnuteľností V 27368/2007 zo dňa 17.9.2007 po podaní žaloby (žaloba došla súdu dňa 5.9.2007, kedy podľa § 82 ods. 1 O.s.p. začalo súdne konanie). Určením neplatnosti zmluvy o úvere a zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva sa neodstráni spornosť práva žalobkyne a ani jej právna neistota vo vlastníckom práve k nehnuteľnostiam, pretože po tomto konaní by žalobkyňa bola nútená podať žalobu podľa § 80 písm. c/ O.s.p. proti osobe, ktorá aktuálne predmetné nehnuteľnosti vlastní. Touto žalobou s určovacím petitom sa nerieši právny vzťah medzi žalobkyňou a aktuálnym vlastníkom nehnuteľností. Pre nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení súd žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca. Krajský súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil Zmluvu o úvere č. 60741 zo dňa 18.10.2006, uzavretú medzi žalobkyňou a žalovaným a Zmluvu o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa

18.10.2006, za neplatné. Súčasne uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov prvostupňového i odvolacieho konania vo výške 2 146,68 Eur.

Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že tento mal za to, že súd prvého stupňa nesprávne konštatoval nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyne, pretože naliehavý právny záujem je v tomto prípade daný existenciou aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty medzi žalobkyňou a žalovaným, ktorým je ohrozenie právneho postavenia, a to predovšetkým neistoty v otázke rozsahu plnenia žalobkyne v prospech žalovaného, a to bez ohľadu na skutočnosť, že prípadným určením platnosti, resp. neplatnosti zmlúv už nie je možné dosiahnuť pôvodný stav zápisu vlastníctva v katastri nehnuteľností v zmysle § 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z. z.

Skôr než odvolací súd posudzoval platnosť sporných zmlúv, zaoberal sa skúmaním, či s ohľadom na právnu úpravu platnú v čase uzavretia Zmluvy č. 60741 zo dňa 18.10.2006, označenú ako zmluva o úvere, ide podľa zákonných predpokladov vymedzených § 497 a nasl. Obchodného zákonníka o zmluvu o úvere, alebo je táto zmluva zmluvou o pôžičke podľa § 657 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa, ktorého skutkové zistenia si osvojil, vyvodil záver, že vzhľadom na reálny charakter plnenia, keď žalovaný poskytol žalobkyni peňažné prostriedky hneď po podpise zmluvy, ide o zmluvu o pôžičke podľa § 657 Občianskeho zákonníka.

Odvolací súd pri posudzovaní obsahu predmetnej zmluvy o pôžičke z hľadiska ust. § 39 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že zmluva odporuje zákonu a pravidlám dobrých mravov, a to v prevažnej časti jej ustanovení.

V rozpore so zákonom je čl. III. zmluvy, podľa ktorého sa pre prípad omeškania so splatením istiny v lehote jej dohodnutej splatnosti alebo predčasnej splatnosti z dôvodu porušenia ustanovenia tejto zmluvy dlžník zaviazal znášať úrok z omeškania 0,3% zo sumy istiny úveru alebo jeho nesplatennej časti za každý deň omeškania až do zaplatenia jej riadnej splatnosti úveru a počnúc dňom nasledujúcim po oznámení predčasnej splatnosti až do zaplatenia, v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru, ak sa účastníci tejto zmluvy v budúcnosti nedohodnú inak. Výška úroku z omeškania dohodnutá medzi účastníkmi predstavuje až 109,5% ročný úrok z omeškania, čo je viac ako 11-násobok úroku z omeškania, ktorý v zmysle zákona je žalovaný ako veriteľ oprávnený od žalobkyne ako od dlžníčky požadovať.

V rozpore so zákonom je tiež čl. III. zmluvy, podľa ktorého, v prípade ak dlžník akýmkoľvek spôsobom znemožní veriteľovi disponovať s nehnuteľným majetkom, zaväzuje sa dlžník zaplatiť veriteľovi počas celého trvania súdneho sporu, resp. inej prekážky brániacej disponovať s nehnuteľným majetkom, zmluvnú pokutu vo výške 0,3% z celkovej dlžnej sumy úveru a jeho príslušenstva za každý deň trvania tohto sporu (ako paušalizovanú výšku náhrady škody na strane veriteľa). Uvedené dojednanie je v rozpore s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, lebo zasahuje do práva žalobkyne na súdnu ochranu.

V rozpore so zákonom je aj čl. III. ods. 6 zmluvy v časti určujúcej povinnosť dedičovi dlžníka plniť záväzok veriteľovi predtým, ako sa právoplatne určí okruh dedičov, rozsah dedičstva a dedičské nároky s prihliadnutím na zodpovednosť dediča podľa § 470 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Taká dohoda odporuje uvedenému ust. Občianskeho zákonníka.

V rozpore so zákonom je tiež časť čl. III. ods. 6 zmluvy, kde sa dlžníkovi určuje povinnosť plniť záväzok voči veriteľovi do 30 dní, ak bude na jeho majetok podaný návrh na konkurz alebo návrh na exekúciu. Dohoda v tejto časti odporuje príslušným ustanoveniam zák. č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácií, kde v ust. § 14 ods. 5 sú stanovené účinky začatia konkurzného konania a tiež odporuje ust. § 36 ods. 2 zák. č. 233/1995 Z. z. Exekučného poriadku, kde sú upravené účinky začatia exekučného konania.

V rozpore so zákonom je aj posledná veta čl. III. ods. 6 zmluvy a tiež čl. III. ods. 7 zmluvy. Tieto dojednania sú v rozpore s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a tiež v rozpore so základnou zásadou, že nikto sa nemôže dopredu vzdať svojho práva.

V rozpore s dobrými mravmi je dohoda obsiahnutá v čl. III. prvý odsek o výške príslušenstva, čl. III. ods. 2 a ods. 4 zmluvy.

Odvolaací súd mal za to, že prevažná časť ustanovení v posudzovanej zmluve o pôžičke je priamo v rozpore so zákonom a pravidlami dobrých mravov, čo má za následok neplatnosť celej takejto zmluvy podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Uvedenými dojednaniami je hrubým spôsobom narušená rovnováha medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, a to nielen v ust. zmluvy o pôžičke, ktorých účel zdá sa smeruje k jedinému cieľu, a to navýšiť poskytnutú pôžičku spôsobom znemožňujúcim dlžníkovi reálne ju zaplatiť pri zachovaní proporcionality, vzájomných práv a povinností (primerané úroky, primerané úroky z omeškania, príp. primerané zmluvné pokuty) tak, aby žalovaný ako veriteľ mohol realizovať

svoje práva zo zmluvy o zabezpečovacom prevode práva k nehnuteľnosti, predtým vo vlastníctve žalobkyne. Cena nehnuteľnosti pritom niekoľkonásobne prevyšovala zabezpečovanú pohľadávku. Účelom zabezpečovacieho prevodu práva ako zabezpečovacieho inštitútu pritom nemá byť dosiahnutie neprimeraného zisku, ale primerané zabezpečenie pohľadávky. Možno preto konštatovať, že neplatná je aj Zmluva o zabezpečovacom prevode práva, uzavretá dňa 18.10.2006 medzi žalobkyňou a žalovaným, a to nielen z dôvodu vyslovenej absolútnej neplatnosti zmluvy o pôžičke ako hlavnej zmluvy, ale aj z dôvodu jej rozporu so zákonom, lebo z jej obsahu možno usúdiť, že nemala zabezpečovací charakter, ktorým je naplnenie uhradzovacej funkcie, ale tzv. prepadný charakter, keď žalobkyňa ako dlžníkovi nebola vrátená ani len časť z toho, čo žalovanému plnila, resp. čo získal následným predajom nehnuteľností po vyporiadaní záväzkov žalovanej.

Odvolačí súd je toho názoru, že za uvedenej dôkaznej situácie nebolo možné žalobkyňi odoprieť poskytnutie právnej ochrany zamietnutím žaloby na základe procesného ust. § 80 písm. c/ O.s.p. pre nedostatok naliehavého právneho záujmu. Ak ide o absolútnu neplatnosť právneho úkonu, táto nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a na takýto úkon sa hľadá, ako keby nebol urobený. Vyslovením absolútnej neplatnosti oboch zmlúv týmto rozhodnutím sa odstráni stav právnej neistoty žalobkyne, spočívajúci v otázke rozsahu jej záväzkov voči žalovanému a môže byť podkladom pre ďalšie riešenie prípadných sporov vzniknutých v súvislosti s uvedenými zmluvami.

Z uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 220 O.s.p. zmenil napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa a o trovách rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote dovolanie žalovaný, navrhol, aby dovolací súd zmenil rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne tak, že rozsudok Okresného súdu Trenčín, č. k. 4Cb/257/2007-79 z 20. októbra 2008 potvrdí.

Podanie dovolania dovolateľ zdôvodňuje, že napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Trenčíne bolo vydané na základe nesprávneho právneho posúdenia veci, teda podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

Poukázal na to, že súd prvého stupňa žalobu zamietol z dôvodu absencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti oboch zmlúv. Súd prvého stupňa dostatočne a spoľahlivo zistil skutkový stav a zistil, že žalovaný nie je vlastníkom

nehnutelností, ktorých vlastníkom bola pôvodne žalobkyňa, teda určením neplatnosti oboch zmlúv sa neodstráni spornosť práva žalobkyne ani jej právna neistota vo vlastníckom práve k nehnuteľnostiam tvoriacim predmet zabezpečenia pre prekážku v zmysle § 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z. z. v platnom znení. Odvolací súd však nesprávne vyvodil nedostatok naliehavého právneho záujmu na strane žalobkyne na požadovanom určení neplatnosti oboch zmlúv. Dovolateľ je toho názoru, že odvolací súd pochybil, keď podľa § 372p ods. 1 O.s.p. na konania začaté pred 15.10.2008 sa použijú predpisy účinné od 15.10.2008, ak nie je ďalej ustanovené inak. Poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu SR č. 1 Cdo 91/2006, Er 61/2007, kde súd vyslovil záver, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľnosti nie je daný, ak sa práva k nehnuteľnosti dotýka ďalšia právna zmena v zmysle § 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností. Teda nesprávnym posúdením existencie alebo absencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení na strane odvolacieho súdu je daná rozhodujúca vada rozhodnutia Krajského súdu Trenčín.

Krajský súd v napadnutom rozhodnutí tiež nesprávne právne posúdil vec keď konštatoval, že Zmluva o úvere č. 60741 je zmluvou o pôžičke a nie zmluvou o úvere podľa § 497 a nasl. Obchodného zákonníka. Právna úprava zmluvného typu úverovej zmluvy podľa § 497 až 507 Obchodného zákonníka neobsahuje ani jedno kogentné ustanovenie a teda platí úplná a ničím neobmedzená zmluvná voľnosť účastníkov takejto zmluvy, pokiaľ ide o čas plnenia a o to, či žalobkyňa žalovaného požiadala o poskytnutie peňažných prostriedkov pred alebo po uzatvorení zmluvy. Odvolací súd tiež pochybil, ak konštatoval, že Zmluva o úvere č. 60741 je absolútne neplatným právnym úkonom aj preto, lebo odporuje zákonu a pravidlám dobrých mravov v prevažnej časti jej ustanovení. Tu však dovolateľ poukazuje na znenie § 41 Občianskeho zákonníka, pričom odvolací súd sa nezaoberal tým, či ním uvedené časti predmetnej zmluvy sú oddeliteľné od samotného jej obsahu a teda či sú dané dôvody vyslovenia neplatnosti len vo vzťahu k niektorej časti (časťam) úverovej zmluvy. Dovolateľ je toho názoru, že súd prvého stupňa i odvolací súd spoľahlivo zistili skutkový stav v prejednávanej veci, nesprávnosť napadnutého rozhodnutia spočíva v nesprávnom právnom posúdení správne zisteného skutkového stavu.

Žalovaný si uplatnil náhradu trov dovolacieho konania, a to trov spočívajúcich v zaplatení súdneho poplatku za podané dovolanie a trov právneho zastúpenia za 1 úkon právnej pomoci v sume 237,34 Eur z tarifnej hodnoty sporu 8 298,48 Eur + DPH v sume 45,09 Eur + 1x režijný paušál v sume 6,95 Eur.

Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k dovolaniu zo dňa 27.10.2009 uviedla, že z predmetu sporu je zrejme, že napadla dva právne úkony. Prvým úkonom bola zmluva o pôžičke a tým druhým až zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva. Je nesporné, že žalovaný previedol vlastnícke právo k predmetu zmluvy o zabezpečovacom prevode práva na tretiu osobu. Táto skutočnosť sa však nijakým spôsobom nedotýka zmluvy o úvere. Súd nemá právo v žalobe o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti rozhodovať o neplatnosti zmluvy o úvere. O tej má právo rozhodnúť len v konaní o neplatnosť právneho úkonu. Neplatnosti sa je možno domáhať iba voči tým, s kým boli tieto zmluvy uzatvorené. Pri žalobe o určenie vlastníckeho práva je potrebné prihliadať nielen na súčasného vlastníka podľa výpisu z listu vlastníctva, ale aj osoby, ktoré na základe neplatného právneho úkonu vlastníctvo nadobudli. Žalobkyňa uvádza, že je potrebné, aby sa súd zaoberal najskôr otázkou neplatnosti zmluvy a následne až určením vlastníckeho práva. Podstata sporu je v platnosti, resp. v neplatnosti dvoch zmlúv. Následné spory sú závislé od meritórneho rozhodnutia práve pri určení platnosti a neplatnosti právnych úkonov. V konaní o neplatnosť zmluvy o zabezpečovacom prevode práva sa vec rieši práve s tými účastníkmi, ktorí boli účastníkmi zmluvného vzťahu. K tomuto konaniu sa budú veľmi zložito vyjadrovať subjekty, ktoré až následne predmet zmluvy nadobudli a nevedia sa ku skutkovým a právnym okolnostiam tejto zmluvy vyjadriť. Podľa žalobkyne je zbytočné, aby tretie subjekty v prípade žaloby o určenie vlastníckeho práva sa zúčastňovali zložitého dokazovania o neplatnosť právneho úkonu. Posúdenie bude závisieť primárne od dôkazov predložených zmluvnými stranami tohto úkonu. Z uvedeného je zrejme, že je možné sa domáhať žalobou o určenie neplatnosti, v prípade ak sa vyrieši sporný vzťah minimálne v základoch. V prípade rozhodnutia o neplatnosti právnych úkonov, ktorých sa žalobkyňa domáha, sa vyriešia všetky právne vzťahy v merite veci. Žaloba, tak ako bola podaná žalobkyňou, jednoznačne rieši v základoch sporný vzťah medzi žalobcom a žalovanou a následne aj vo vzťahu k tretím subjektom. V prípade zmluvy o úvere rozhodnutie o platnosti, resp. neplatnosti právneho úkonu nesporne rieši spor v rámci celého zmluvného vzťahu, nakoľko v tomto prípade nie je možné sa domáhať žalobou o určenie vlastníckeho práva a už vôbec nie voči iným subjektom. Vzhľadom na uvedené skutočnosti má žalobkyňa za to, že druhostupňový súd v časti nalievavého právneho záujmu správne právne vec posúdil. Žalobkyňa viackrát poukázala na skutočnosť vzniku zmluvy a neplatnosti viacerých ustanovení. Navyše zabezpečovací prevod práva sa realizoval na základe nezaplátenej splátky z príslušenstva. Príslušenstvo pritom ročne činilo 108,33% z istiny (48,33% náklady a 60% úrok). Žalobkyňa tiež poukázala na okolnosti pri uzatváraní zmluvy. Z obsahu oboch zmlúv je zrejme, že ide o spotrebiteľské zmluvy. Dá sa povedať, že išlo o typové zmluvy, do ktorých

žalobkyňa nezasahovala. Rovnako nemala a vzhľadom na svoj vek a situáciu ani nemohla mať vedomosť o tom, čo znamená, že zmluva sa neuzatvára podľa Občianskeho, ale Obchodného zákonníka. Zo spisu je zrejmé, že ide o očividne nerovné postavenie. Žalobkyňa v dôsledku nevýhodných zmlúv sa stala doslova bezdomovkyňou, nakoľko v dôsledku realizácie zabezpečovacieho prevodu práva prišla o strechu nad hlavou. Druhostupňový súd jednotlivé zmluvy správne právne vyhodnotil. V tejto súvislosti poukázala na § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 1. apríla 2004, podľa ktorého: V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. Vzhľadom na uvedené skutočnosti je žalobkyňa presvedčená, že druhostupňový súd správne právne posúdil vec aj vo vzťahu k jednotlivým ustanoveniam napadnutých zmlúv. Žalovaný vo svojom dovolaní neuviedol, ktoré ustanovenia a z akých dôvodov by mal súd ponechať v platnosti. S ohľadom na uvedené žalobkyňa navrhla, aby dovolací súd dovolanie zamietol. Zároveň navrhla, aby v prípade úspechu v konaní dovolací súd priznal žalobkyni náhradu trov konania, pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia vo výške 577,51 Eur.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je podané opodstatnene.

Podľa ust. § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že: a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c) rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Z ust. § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane jeho obsahového vymedzenia; obligatórne sa zaoberá len vadami konania vymedzenými v § 237 O.s.p. a inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom

neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá (na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p.) nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občiansko-súdnom konaní.

Ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa (§ 211 ods. 2 O.s.p.).

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. dokazovanie vykonáva súd na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Z ust. § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

V zmysle § 220 O.s.p. odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 219) ani jeho zrušenie (§ 221 ods. 1).

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v ods. 2-7.

Ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ust. právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili (§ 213 ods. 2 O.s.p.).

Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Z citovaných zákonných ust. vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel

na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a na nich založených následných právnych záveroch, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia v takom prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd sám opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu odlišnému od skutkového stavu, zisteného prvostupňovým súdom, tvoriacemu podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. sa má zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Účastník bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav.

Z obsahu zápisnice z pojednávania pred odvolacím súdom z 8.4.2009, na ktorom bolo aj meritórne rozhodnuté, vyplýva, že krajský súd na odvolacom pojednávaní žiadne dokazovanie nevykonal. Umožnil iba, aby zástupca žalobkyne predniesol návrh uvedený v odvolaní s tým, že žalobkyňa navrhla zmeniť rozhodnutie prvostupňového súdu a žalobe v celom rozsahu vyhovieť. Právny zástupca žalobkyne poukázal na to, že má naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmlúv.

Z rozsudku okresného súdu vyplýva, že nedošlo z jeho strany k vecnému prejednaniu žaloby vzhľadom na to, že dospel k záveru, že žalobkyňa nemá naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmlúv a teda že nebol splnený predpoklad upravený v ust. § 80 písm. c/ O.s.p., a to existencia naliehavého právneho záujmu. Preto súd prvého stupňa nehodnotil dôkazy a skutočnosti predložené a označené účastníkmi konania a vykonané pred súdom prvého stupňa, týkajúce sa platnosti, resp. neplatnosti právnych úkonov, a to Zmluvy o úvere č. 60741 zo dňa 18.10.2006 a Zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa 18.10.2006.

Ak sa však odvolací súd chcel odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, a to jednak dôkazov týkajúcich sa naliehavosti právneho záujmu žalobkyne na určení, že právne úkony sú neplatné, ako i dôkazov preukazujúcich tvrdenie žalobkyne, že právne úkony sú neplatné, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať, pokiaľ chcel ním vykonané dokazovanie vyhodnotiť rozdielne ako súd prvého stupňa (prípadne doplniť v podstatnej rozhodujúcej časti) a zadovážiť si tak rovnocenný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je aj v súlade so zásadou

priamosti a ústnosti občiansko-právneho konania. Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam vedúcim k zmene rozhodnutia dospel iba na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa, navyiac, keď súd prvého stupňa vôbec nehodnotil dôkazy na zistenie záveru, že predmetné právne úkony sú platné, resp. neplatné. Odvolací súd, ak dospel k názoru, že sa na vec vzťahujú ust. právneho predpisu, ktoré pri rozhodovaní veci súdom prvého stupňa neboli použité a sú pre rozhodnutie rozhodujúce, mal vyzvať účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu týchto ustanovení vyjadrili. Odvolací súd tak neurobil, čím došlo k porušeniu práva účastníkov na spravodlivý proces a účastníkovi konania takýmto postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom.

V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že za opakovanie dokazovania nemožno považovať procesné prednesy zástupcov účastníkov v odvolacom konaní ani podanie správy predsedom senátu alebo povereným členom senátu o doterajšom priebehu konania, ktorá povinnosť vyplýva odvolaciemu súdu z ust. § 215 O.s.p., nie je zopakovaním dokazovania v zmysle § 122 a nasl. O.s.p..

Keďže odvolací súd si v predmetnej veci nezadovážil rovnocenný zákonný procesný podklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p., jeho skutkové a na ne nadväzujúce právne závery sú preto zatiaľ predčasné a dovolaciemu súdu neprislúcha v súčasnom štádiu konania oprávnenie na ich hodnotenie.

Pokiaľ dovolateľ namietal, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), treba uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery). Dovolateľom napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti zaujatých právnych záverov, lebo skutkové zistenia odvolacieho súdu vyplývajúce zo spisu nedávajú (vzhľadom na už spomenutú inú vadu konania) pre toto posúdenie dostatočný podklad.

Keďže konanie odvolacieho súdu je postihnuté inou vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), takáto vada sama o sebe zakladá povinnosť dovolacieho súdu, aby na ňu prihliadol, i keď by výslovne nebola uplatnená ako dôvod prípustného dovolania (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil, keďže konanie jeho vydaniu predchádzajúce je postihnuté inou vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a vec odvolaciemu súdu vrátil na ďalšie konanie v zmysle ust. § 243b ods. 1 a 2 O.s.p.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. novembra 2009

JUDr. Anna Marková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: M.